



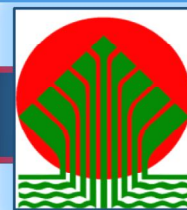
# ZAŁĄCZNIK 4 – ŹRÓDŁA FINANSOWANIA





## I. ŹRÓDŁA KRAJOWE

### A. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska



#### 1. Program dla przedsięwzięć w zakresie odnawialnych źródeł energii i obiektów wysokosprawnej kogeneracji

##### a) Dopłaty na częściowe spłaty kapitału kredytów bankowych przeznaczonych na zakup i montaż kolektorów słonecznych dla osób fizycznych i wspólnot mieszkaniowych

Głównym celem programu jest ograniczenie lub uniknięcie emisji CO<sub>2</sub> poprzez zwiększenie produkcji energii cieplnej ze źródeł odnawialnych.

Dotacje przyznawane w ramach programu są przyznawane na częściową spłatę kapitału komercyjnego kredytu bankowego zaciągniętego na realizację inwestycji polegającej na montażu kolektorów słonecznych do podgrzewania ciepłej wody w budynku posiadającym umowę podpisaną z NFOŚiGW.

Możliwe do wsparcia finansowego projekty inwestycyjne obejmują zakup i montaż kolektorów słonecznych do ogrzewania wody użytkowej albo do ogrzewania wody użytkowej i wspomaganie zasilania w energię innych odbiorników ciepła w budynkach przeznaczonych lub wykorzystywanych na cele mieszkaniowe. Efekty realizowanych przedsięwzięć nie mogą być wykorzystywane w działalności gospodarczej.

Podmiotami mogącymi uzyskać dofinansowanie na planowane projekty inwestycyjne mogą być:

- ✓ osoby fizyczne posiadające prawo do dysponowania budynkiem mieszkalnym albo prawo do dysponowania budynkiem mieszkalnym w budowie;
- ✓ wspólnoty mieszkaniowe instalujące kolektory słoneczne na własnych budynkach wielolokalowych (wielorodzinnych), którym to budynkom służyć mają zakupione kolektory słoneczne, z wyłączeniem odbiorców ciepła z miejskiej sieci ciepłej do podgrzewania ciepłej wody użytkowej.



Dotacja jest przyznawana w wysokości 45% kapitału kredytu bankowego wykorzystanego na sfinansowanie kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia.

#### **b) Program dopłat do kredytów na budowę domów energooszczędnych**

Zgodnie z Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków państwa członkowskie zostały zobowiązane do doprowadzenia do tego, aby od końca 2020 r. wszystkie nowo powstające budynki były obiektami „o niemal zerowym zużyciu energii”.

Przedmiotowy program priorytetowy jest pierwszym ogólnopolskim instrumentem wsparcia dla budujących budynki mieszkalne o niskim zużyciu energii. Ma on na celu przygotowanie inwestorów, projektantów, producentów materiałów budowlanych, wykonawców do wymagań Dyrektywy. Będzie stanowił impuls dla rynku do zmiany sposobu wznoszenia budynków w Polsce i poza korzyściami finansowymi dla beneficjentów przyniesie znaczący efekt edukacyjny dla społeczeństwa. Program skierowany jest do osób fizycznych budujących dom jednorodzinny lub kupujących dom/mieszkanie od dewelopera (rozumianego również jako spółdzielnia mieszkaniowa).

Dofinansowanie będzie miało formę częściowej spłaty kapitału kredytu bankowego zaciągniętego na budowę / zakup domu lub zakup mieszkania. Dotacja będzie wypłacana na konto kredytowe beneficjenta po zakończeniu realizacji przedsięwzięcia i potwierdzeniu uzyskania wymaganego standardu energetycznego przez budynek.

Wysokość dofinansowania uzależniona będzie od uzyskanego wskaźnika rocznego jednostkowego zapotrzebowania na energię użytkową do celów ogrzewania i wentylacji (EUco), obliczanego zgodnie z wytycznymi NFOŚiGW, oraz od spełnienia innych warunków, w tym dotyczących sprawności instalacji grzewczej i przygotowania wody użytkowej.

Program przyniesie korzyści dla gospodarstw domowych w postaci:

- ✓ dopłaty do kredytu (17 z 29 banków), pokrywającej część wyższych kosztów inwestycyjnych oraz koszty weryfikacji projektu budowlanego i potwierdzenia osiągniętego standardu energetycznego,
- ✓ niższych kosztów eksploatacji budynku,
- ✓ podniesienia wartości budynku. Wysokość dofinansowania jest uzależniona od uzyskanego wskaźnika rocznego jednostkowego zapotrzebowania na energię



użytkową do celów ogrzewania i wentylacji (EUco). Wysokość dofinansowania wynosi:

- ❖ w przypadku domów jednorodzinnych:
  - a) standard NF40 – EUco 40 kWh/(m<sup>2</sup>\*rok) – dotacja 30 000 zł brutto;
  - b) standard NF15 – EUco 15 kWh/(m<sup>2</sup>\*rok) – dotacja 50 000 zł brutto;
- ❖ w przypadku lokali mieszkalnych w budynkach wielorodzinnych:
  - a) standard NF40 – EUco 40 kWh/(m<sup>2</sup>\*rok) – dotacja 11 000 zł brutto;
  - b) standard NF15 – EUco 15 kWh/(m<sup>2</sup>\*rok) – dotacja 16 000 zł brutto.

## **2. Program Priorytetowy – Efektywne wykorzystanie energii**

Program KAWKA – „Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii”. Celem programu jest zmniejszenie narażenia ludności na oddziaływanie zanieczyszczeń powietrza w strefach, w których występują znaczące przekroczenia dopuszczalnych i docelowych poziomów stężeń tych zanieczyszczeń, dla których zostały opracowane programy ochrony powietrza. Cel programu będzie osiąganym, poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń, w szczególności pyłów PM 2,5, PM 10 oraz emisji CO<sub>2</sub>.

Program realizowany jest przez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej w poszczególnych regionach, które są dysponentem środków NFOŚiGW.

Dofinansowaniem mogą być objęte przedsięwzięcia ujęte w obowiązujących, na dzień ogłoszenia przez WFOŚiGW konkursu, programach ochrony powietrza, w szczególności:

- ✓ przedsięwzięcia mające na celu ograniczanie niskiej emisji związane z podnoszeniem efektywności energetycznej oraz wykorzystaniem układów wysokosprawnej kogeneracji i odnawialnych źródeł energii, w szczególności:
  - ❖ likwidacja lokalnych źródeł ciepła tj.: indywidualnych kotłowni lub palenisk węglowych, kotłowni zasilających kilka budynków oraz kotłowni osiedlowych i podłączenie obiektów do miejskiej sieci ciepłowniczej lub ich zastąpienie przez źródło o wyższej niż dotychczas sprawności wytwarzania ciepła spełniające wymagania emisyjne określone przez właściwy organ. W przypadku likwidacji palenisk indywidualnych zakres przedsięwzięcia może m.in. obejmować wykonanie wewnętrznej instalacji c.o. i c.w.u. lub instalacji gazowej;



- ❖ rozbudowa sieci ciepłowniczej w celu podłączenia istniejących obiektów (ogrzewanych ze źródeł lokalnych przy wykorzystywaniu paliwa stałego) do centralnego źródła ciepła wraz z podłączeniem obiektu do sieci;
  - ❖ zastosowanie kolektorów słonecznych celem obniżenia emisji w lokalnym źródle ciepła opalonym paliwem stałym;
  - ❖ termomodernizacja budynków wielorodzinnych zgodnie z zakresem wynikającym z wykonanego audytu energetycznego, wyłącznie jako element towarzyszący przebudowie lub likwidacji lokalnego źródła ciepła opalanego paliwem stałym.
- ✓ zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł komunikacji miejskiej w szczególności:
- ❖ wdrażanie systemów zarządzania ruchem w miastach;
  - ❖ budowa stacji zasilania w CNG lub energię elektryczną miejskich środków transportu zbiorowego;
  - ❖ wdrożenie innych przedsięwzięć ograniczających poziom substancji w powietrzu powodowanych przez komunikację w centrach miast (z wyłączeniem wymiany taboru lub silników, przebudowy lub budowy nowych tras komunikacyjnych dla ruchu samochodowego i szynowego).
- ✓ kampanie edukacyjne (dotyczy beneficjentów) pokazujące korzyści zdrowotne i społeczne z eliminacji niskiej emisji, oraz/lub informujące o horyzoncie czasowym wprowadzenia ograniczeń stosowania paliw stałych lub innych działań systemowych gwarantujących utrzymanie poziomu stężeń zanieczyszczeń po wykonaniu działań naprawczych.
- ✓ utworzenie baz danych (dotyczy jednostek samorządu terytorialnego lub instytucji przez nie wskazanych) pozwalających na inwentaryzację źródeł emisji.

Maksymalny poziom dofinansowania projektów realizowanych w ramach niniejszego zadania to 90% kosztów kwalifikowanych, w tym do 45% ze środków udostępnionych przez NFOŚiGW.

Beneficjentem programu są podmioty wskazane w programach ochrony powietrza, które planują realizację albo realizują przedsięwzięcia odpowiadające swoim zakresem przedstawionej powyżej liście.

### **3. Program LEMUR- Energooszczędne Budynki Użyteczności Publicznej**



Celem programu jest uniknięcie emisji CO<sub>2</sub> w związku z projektowaniem i budową nowych energooszczędnych budynków użyteczności publicznej. Wsparciem finansowym objęte są inwestycje polegające na projektowaniu i budowie nowych budynków:

- ✓ budynki użyteczności publicznej - należy przez to rozumieć budynek przeznaczony na potrzeby administracji publicznej, kultury, oświaty, szkolnictwa wyższego, nauki, wychowania, opieki zdrowotnej, społecznej lub socjalnej, turystyki, sportu,
- ✓ budynki zamieszkania zbiorowego - należy przez to rozumieć budynek przeznaczony do okresowego pobytu ludzi, w szczególności internat, dom studencki, a także budynek do stałego pobytu ludzi, w szczególności dom dziecka, dom rencistów.

Potencjalni wnioskodawcy, którzy mogą ubiegać się o dofinansowanie planowanych projektów z zakresu efektywności energetycznej to:

- ✓ jednostki sektora finansów publicznych,
- ✓ jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki i spółki,
- ✓ podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego nie będące przedsiębiorcami, w tym samorządowe osoby prawne,
- ✓ uczelnie w rozumieniu ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym oraz instytuty badawcze,
- ✓ samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej oraz podmioty lecznicze prowadzące przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 55l Kodeksu cywilnego w zakresie udzielania świadczeń zdrowotnych,
- ✓ organizacje pozarządowe, kościoły i inne związki wyznaniowe wpisane do rejestru kościołów i innych związków wyznaniowych oraz kościelne osoby prawne realizujące zadania publiczne.

Finansowanie projektów realizowanych ze wsparciem niniejszego programu może przyjąć postać dotacji i pożyczki preferencyjnej. Maksymalna intensywność dofinansowania w formie dotacji wynosi do 30%, 50% albo 70% kosztów wykonania dokumentacji projektowej w zależności od klasy energooszczędności projektowanego budynku.



Wyróżnia się trzy klasy energooszczędności A, B i C, w zależności od stopnia redukcji zapotrzebowania budynku na energię użytkową i energię pierwotną.

Pożyczka może być udzielona na okres nie dłuższy niż 15 lat z wysokością oprocentowania na poziomie WIBOR 3M+50 pkt bazowych, lecz nie mniej niż 4,5%. Pożyczka podlega umorzeniu odpowiednio w wysokości do 70% dla klasy A, do 50% dla klasy B albo do 30% dla klasy C.

Warunkiem ubiegania się Wnioskodawcy o refundację poniesionych wydatków na wykonanie dokumentacji projektowej jest uzyskanie prawomocnej decyzji pozwolenia na budowę, z zastrzeżeniem rozpoczęcia budowy w okresie nie dłuższym niż 2 lata od daty uprawomocnienia się tej decyzji. W przypadku nie rozpoczęcia budowy w ww. terminie dotowany zobowiązany jest zwrócić otrzymaną dotację.

Minimalny koszt całkowity przedsięwzięcia wynosi 1 mln zł ustalony na podstawie kosztorysu inwestorskiego.

#### **4. System zielonych inwestycji (GIS – Green Investment Scheme)**

Protokół z Kioto do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu określa dla stron tego Protokołu (państw przemysłowych) zobowiązania dotyczące redukcji emisji gazów cieplarnianych (GHG). Przedmiotowe zobowiązania są rozliczane w tzw. jednostkach przyznanej emisji (ang. Assigned Amount Units, AAU).

Idea i cel GIS sprowadzają się do stworzenia i wzmocnienia proekologicznego efektu wynikającego ze zbywania nadwyżek jednostek AAU (jednostki przyznanej emisji - ang. Assigned Amount Units). Krajowy system zielonych inwestycji jest związany ze „znakowaniem środków finansowych pozyskanych ze zbycia nadwyżki jednostek emisji w celu zagwarantowania przeznaczenia ich na realizację ściśle określonych celów związanych z ochroną środowiska w państwie zbywcy jednostek”.

Krajowy system zielonych inwestycji gwarantuje zatem z jednej strony, że państwo z niedoborem uprawnień będzie mogło poprzez zakup jednostek zwiększyć emisję gazów cieplarnianych, i jednocześnie, że przekazane w związku z tym środki zostaną przeznaczone przez sprzedającego na cele związane z szeroko pojętą ochroną klimatu i środowiska.

#### **a) Zarządzanie energią w budynkach użyteczności publicznej**



Celem programu jest ograniczenie lub uniknięcie emisji dwutlenku węgla poprzez dofinansowanie przedsięwzięć poprawiających efektywność wykorzystania energii przez budynki użyteczności publicznej. Dzięki uzyskaniu dofinansowania z tego programu, możliwe jest zmniejszenie zużycia energii w budynkach będących w użytkowaniu samorządów, zakładów opieki zdrowotnej, uczelni wyższych, organizacji pozarządowych, ochotniczych straży pożarnych oraz kościelnych osób prawnych.

Potencjalni wnioskodawcy, którzy mogą ubiegać się o dofinansowanie planowanych projektów z zakresu efektywności energetycznej to:

- ✓ jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki;
- ✓ podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego niebędące przedsiębiorcami;
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna;
- ✓ uczelnie w rozumieniu ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz instytuty badawcze;
- ✓ samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej oraz podmioty lecznicze prowadzące przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 551
- ✓ organizacje pozarządowe, Kościoły i inne związki wyznaniowe wpisane do rejestru kościołów i innych związków wyznaniowych oraz kościelne osoby prawne; Kodeksu cywilnego w zakresie udzielania świadczeń zdrowotnych;
- ✓ podmiot lub jednostka określona w pkt 1-6 będąca stroną umowy pożyczki w projekcie grupowym.

Dofinansowanie może być udzielone na realizację przedsięwzięć w budynkach użyteczności publicznej, przez które należy rozumieć budynki przeznaczone do pełnienia następujących funkcji: administracji samorządowej, ochrony przeciwpożarowej realizowanej przez OSP, kultury, kultu religijnego, oświaty, nauki, służby zdrowia, opieki społecznej i socjalnej, a także budynkach zamieszkania zbiorowego przeznaczonych do okresowego pobytu ludzi poza stałym miejscem zamieszkania (w szczególności: internaty, domy studenckie), a także budynkach do stałego pobytu ludzi (w szczególności: domy rencistów lub emerytów, domy dziecka, domy opieki, domy zakonne, klasztory). Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, w tym zmiany wyposażenia





objektów w urzędzenia o najwyższych, uzasadnionych ekonomicznie standardach efektywności energetycznej związanych bezpośrednio z prowadzoną termomodernizacją obiektów w szczególności:

- ✓ ocieplenie obiektu,
- ✓ wymiana okien,
- ✓ wymiana drzwi zewnętrznych,
- ✓ przebudowa systemów grzewczych (wraz z wymianą źródła ciepła),
- ✓ wymiana systemów wentylacji i klimatyzacji,
- ✓ przygotowanie dokumentacji technicznej dla przedsięwzięcia,
- ✓ zastosowanie systemów zarządzania energią w budynkach,
- ✓ wykorzystanie technologii odnawialnych źródeł energii.

Możliwa jest również wymiana oświetlenia wewnętrznego na energooszczędne (jako dodatkowe zadania realizowane równoległe z termomodernizacją obiektów). Finansowanie projektów realizowanych ze wsparciem niniejszego programu może przyjąć postać dotacji i pożyczki preferencyjnej. Maksymalny poziom dofinansowania w formie dotacji ze środków GIS wynosi 50% kosztów kwalifikowalnych projektu. Maksymalny poziom dofinansowania w formie pożyczki wynosi do 60% kosztów kwalifikowanych, przy czym łączne dofinansowanie w formie dotacji i pożyczki nie może być wyższe niż 95% kosztów kwalifikowanych.

**b) Budowa, rozbudowa i przebudowa sieci elektroenergetycznych w celu umożliwienia przyłączenia źródeł wytwórczych energetyki wiatrowej (OZE)**

Program ten umożliwia uzyskanie dofinansowania dla przedsięwzięć ukierunkowanych na budowę lub modernizację sieci elektroenergetycznych w celu podłączenia nowych źródeł energii wiatrowej. Celem programu jest umożliwienie przyłączenia do Krajowego Systemu Elektroenergetycznego i wprowadzenia do tej sieci wyprodukowanej energii elektrycznej przez nowe źródła wytwórcze energetyki wiatrowej (OZE).

W ramach niniejszego programu możliwe jest uzyskanie finansowania dla projektów obejmujących przedsięwzięcia dotyczące budowy, rozbudowy lub przebudowy sieci elektroenergetycznej w celu umożliwienia przyłączenia do KSE źródeł wytwórczych wytwarzających energię elektryczną z energetyki wiatrowej (OZE), w tym realizacja następujących zadań:



- ✓ zapewnienie przyłączy dla źródeł wytwórczych energetyki wiatrowej (OZE) (transformator, odcinek linii od źródła energii do punktu przyłączeniowego do KSE);
- ✓ rozbudowa jednostek rozdzielniczy mocy 110 kV/SN poprzez dodatkowe pola (pola liniowe, pola transformatorowe, pola łączników szyn, pola sprzęgła, pola pomiarowe, pola potrzeb 22 z 29 własnych, pola odgromnikowe i inne) z przyłączami, ogólna poprawa systemu nadzoru i sterowania (w tym monitoring);
- ✓ rozbudowa sieci 110 kV/SN – linie napowietrzne/kablowe lub zwiększenie przepustowości istniejących linii poprzez zmianę przekrojów przewodów roboczych i dodanie dodatkowego obwodu;
- ✓ połączenie między stacjami transformatorowo-rozdzielczymi 110 kV/SN oraz pomiędzy nimi, a siecią przesyłową (220 kV lub 400 kV); e) budowa nowych odcinków sieci napowietrznej i sieci kablowych;
- ✓ budowa nowej w pełni wyposażonej stacji transformatorowo-rozdzielczej 110 kV/SN;
- ✓ budowa rezerwowych źródeł energii elektrycznej celem ustabilizowania sieci zasilanych okresowo z odnawialnych źródeł energii;
- ✓ modernizacja sieci polegająca na zwiększeniu dopuszczalnej temperatury pracy linii przesyłowej.

Podmiotami mogącymi ubiegać się o dofinansowanie planowanych projektów są wytwórcy energii elektrycznej oraz operatorzy sieci i inne podmioty, takie jak inwestorzy farm wiatrowych, podejmujące realizację przedsięwzięć w zakresie efektywnego przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej umożliwiającej przyłączenie podmiotów wytwarzających energię elektryczną z energetyki wiatrowej (OZE) do KSE.

Dofinansowanie inwestycji jest przyznawane w formie dotacji. Wysokość dotacji to 200 zł za każdy kW przyłączonej mocy elektrycznej ze źródeł wytwórczych energetyki wiatrowej (OZE), lecz nie więcej niż 40% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia.

Minimalny koszt całkowity przedsięwzięcia powyżej 8 mln zł.

### **c) Zarządzanie energią w budynkach wybranych podmiotów sektora finansów publicznych**



Celem niniejszego programu jest ograniczenie lub uniknięcie emisji dwutlenku węgla poprzez dofinansowanie przedsięwzięć poprawiających efektywność wykorzystania energii w budynkach wybranych podmiotów sektora finansów publicznych.

Dzięki uzyskaniu dofinansowania z tego programu, możliwe jest zmniejszenie zużycia energii w budynkach będących w użytkowaniu administracji rządowej, Polskiej Akademii Nauk i utworzonych przez nią instytutów naukowych, państwowych instytucji kultury oraz instytucji gospodarki budżetowej.

W ramach niniejszego programu możliwe jest uzyskanie finansowania dla projektów obejmujących przedsięwzięcia dotyczące termomodernizacji budynków, w tym zmiany wyposażenia obiektów w urządzenia o najwyższych, uzasadnionych ekonomicznie standardach efektywności energetycznej związanych bezpośrednio z prowadzoną termomodernizacją obiektów w szczególności:

- ✓ ocieplenie obiektu,
- ✓ wymiana okien,
- ✓ wymiana drzwi zewnętrznych,
- ✓ przebudowa systemów grzewczych (wraz z wymiana źródła ciepła),
- ✓ wymiana systemów wentylacji i klimatyzacji,
- ✓ przygotowanie dokumentacji technicznej dla przedsięwzięcia,
- ✓ zastosowanie systemów zarządzania energią w budynkach,
- ✓ wykorzystanie technologii odnawialnych źródeł energii;

Maksymalny dopuszczalny limit dofinansowania: do 100% kosztów kwalifikowanych.

Wymagany, minimalny, koszt całkowity przedsięwzięcia to 1-2 mln zł (w zależności od konkursu).

#### **d) SOWA – Energooszczędne oświetlenie uliczne**

Celem programu jest ograniczanie emisji dwutlenku węgla poprzez wspieranie realizacji przedsięwzięć poprawiających efektywność energetyczną systemów oświetlenia ulicznego.



Podmiotami mogącymi pozyskać finansowanie w ramach tego działania na planowane projekty z zakresu efektywności energetycznej są jednostki samorządu terytorialnego posiadające tytuł do dysponowania infrastrukturą oświetlenia ulicznego w zakresie realizowanego przedsięwzięcia.

Dofinansowanie może być udzielone na realizację przedsięwzięć polegających na:

- ✓ modernizacji oświetlenia ulicznego (m.in. wymiana: źródeł światła, opraw, zapłonników, kabli zasilających, słupów, montaż nowych punktów świetlnych w ramach modernizowanych ciągów oświetleniowych jeżeli jest to niezbędne do spełnienia normy PN EN 13201),
- ✓ montażu urządzeń do inteligentnego sterowania oświetleniem,
- ✓ montażu sterowalnych układów redukcji mocy oraz stabilizacji napięcia zasilającego.

Finansowanie dostępne w ramach niniejszego programu może przyjąć formę:

- ✓ dofinansowanie w formie dotacji: do 45 % kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia,
- ✓ dofinansowanie w formie pożyczki: do 55% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia.

Maksymalna wartość dotacji to 15 mln PLN. Maksymalna wartość pożyczki to 18,3 mln PLN.

Warunkami uzyskania dofinansowania jest:

- ✓ minimalne ograniczenie emisji CO<sub>2</sub> o 40% w wyniku realizacji przedsięwzięcia;
- ✓ minimalne ograniczenie emisji CO<sub>2</sub> o 250 Mg/rok w wyniku realizacji przedsięwzięcia.

#### **e) GAZELA – Niskoemisyjny transport miejski**

Celem programu jest wspieranie realizacji przedsięwzięć polegających na obniżeniu zużycia energii i paliw w transporcie miejskim. Dofinansowanie może być udzielone na realizację przedsięwzięć zmierzających do obniżenia zużycia energii i paliw w komunikacji miejskiej.

Program obejmuje następujące działania:

- ✓ dotyczące taboru polegające na:
  - ❖ zakupie nowych autobusów hybrydowych zasilanych gazem CNG,
  - ❖ szkoleniu kierowców pojazdów transportu miejskiego z obsługi niskoemisyjnego taboru,



- ✓ dotyczące infrastruktury i zarządzania polegające na: a) modernizacji lub budowie stacji obsługi tankowania pojazdów transportu zbiorowego w zakresie dostosowania do autobusów hybrydowych zasilanych gazem CNG,
- ❖ modernizacji lub budowie tras rowerowych,
- ❖ modernizacji lub budowie bus pasów,
- ❖ modernizacji lub budowie parkingów „Parkuj i Jedź”,
- ❖ wdrażaniu systemów zarządzania transportem miejskim,
- ❖ wdrożeniu systemu roweru miejskiego.

Potencjalnymi beneficjentami programu, którzy mogą uzyskać dofinansowanie na realizację planowanych projektów w zakresie efektywności energetycznej mogą być:

- ✓ gminy miejskie;
- ✓ spółki komunalne które działają w celu wykonania zadań gmin miejskich związanych z lokalnym transportem zbiorowym;
- ✓ inne podmioty świadczące usługi w zakresie lokalnego transportu miejskiego na podstawie umowy zawartej z gminą miejską.

Maksymalny poziom dofinansowania projektów realizowanych ze wsparciem w ramach niniejszego działania wynosi do 100% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia.

Koszt całkowity przedsięwzięcia nie może być mniejszy niż 8 mln zł.

## **5. PROSUMENT Wspieranie rozproszonych, odnawialnych źródeł energii**

### **a) Prosument - linia dofinansowania z przeznaczeniem na zakup i montaż mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii**

Celem programu jest ograniczenie lub uniknięcie emisji CO<sub>2</sub> w wyniku zwiększenia produkcji energii z odnawialnych źródeł, poprzez zakup i montaż małych instalacji lub mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii, do produkcji energii elektrycznej lub ciepła dla osób fizycznych oraz wspólnot lub spółdzielni mieszkaniowych.

Stopień realizacji celu programu mierzony jest za pomocą wskaźników osiągnięcia celu pn. ograniczenie lub uniknięcie emisji CO<sub>2</sub>. Planowana wartość wskaźnika osiągnięcia celu wynosi co najmniej 118 tys. Mg/rok, produkcja energii z odnawialnych źródeł. Planowana wartość wskaźnika osiągnięcia celu wynosi co najmniej 218 tys. MWh/rok.



Budżet na realizację celu programu wynosi do 714 700 tys. zł., w tym:

- ✓ dla bezzwrotnych form dofinansowania – do 251 400 tys. zł.,
- ✓ dla zwrotnych form dofinansowania – do 463 300 tys. zł.

### **b) Prosument - linia dofinansowania z przeznaczeniem na zakup i montaż mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii dla samorządów**

Program realizowany będzie w latach 2015 - 2022, przy czym: zobowiązania (rozumiane jako podpisywanie umów) podejmowane będą do 2020 r, natomiast środki wydatkowane będą do 2022 r. Okres kwalifikowalności kosztów od 01.01.2015 r. do 31.12.2022 r., w którym to poniesione koszty mogą być uznane za kwalifikowane.

Wśród typów projektów, które mogą ubiegać się o dofinansowanie są:

- ✓ Przedsięwzięcie polegające na zakupie i montażu małych instalacji lub mikroinstalacji OZE do produkcji energii elektrycznej lub do produkcji ciepła i energii elektrycznej, na potrzeby istniejących lub będących w budowie budynków mieszkalnych jednorodzinnych lub wielorodzinnych.
- ✓ Instalacje do produkcji energii elektrycznej lub do produkcji ciepła i energii elektrycznej:
  - ❖ źródła ciepła opalane biomasą - o zainstalowanej mocy cieplnej do 300 kWt,
  - ❖ pompy ciepła - o zainstalowanej mocy cieplnej do 300 kWt,
  - ❖ kolektory słoneczne - o zainstalowanej mocy cieplnej do 300 kWt,
  - ❖ systemy fotowoltaiczne - o zainstalowanej mocy elektrycznej do 40kWp,
  - ❖ małe elektrownie wiatrowe - o zainstalowanej mocy elektrycznej do 40kWe,
  - ❖ mikrogeneracja - o zainstalowanej mocy elektrycznej do 40 kWe,

przeznaczone dla budynków mieszkalnych.

- ✓ Zakup i montaż instalacji równolegle wykorzystującej więcej niż jedno odnawialne źródło energii elektrycznej lub więcej niż jedno odnawialne źródło ciepła w połączeniu ze źródłem (źródłami) energii elektrycznej.

Dofinansowanie w formie pożyczki wraz z dotacją łącznie do 100% kosztów kwalifikowanych instalacji wchodzących w skład przedsięwzięcia, w tym:

- ✓ Dotacja:
  - ❖ do 15% dofinansowania dla instalacji źródeł do produkcji ciepła, a w okresie lat 2014-2015 do 20% dofinansowania,



- ❖ do 30% dofinansowania do instalacji źródeł do produkcji energii elektrycznej, a w okresie lat 2014-2015 do 40%,
  - ❖ w przypadku instalacji wykorzystującej równolegle więcej niż jedno źródło energii elektrycznej lub więcej niż jedno źródło ciepła w połączeniu ze źródłem energii elektrycznej, udział procentowy dofinansowania w formie dotacji ustalany jest jako średnia ważona udziałów procentowych określonych powyżej, odpowiednio do rodzaju instalacji, proporcjonalnie do ich mocy znamionowej.
- ✓ Pożyczka
- ❖ pożyczka wraz z dotacją: od 1 000 000. zł,
  - ❖ oprocentowanie stałe 1% w skali roku,
  - ❖ okres finansowania: nie dłuższy niż 15 lat,
  - ❖ okres karencji: nie dłuższy niż 6 miesięcy,
  - ❖ pożyczka udzielana jest łącznie z dotacją,
  - ❖ okres realizacji przedsięwzięcia do 24 miesięcy od daty zawarcia umowy o dofinansowanie.

Maksymalna wysokość kosztów kwalifikowanych 100 000 zł - 450 000. zł, w zależności od dysponenta budynku mieszkalnego i przedsięwzięcia.

Określony maksymalny jednostkowy koszt kwalifikowany dla każdego rodzaju instalacji.

## B. Bank Ochrony Środowiska



Bank Ochrony Środowiska obok całkowitego komercyjnego finansowania podmiotów gospodarczych przygotował (zgodnie ze swoją misją) paletę produktów dedykowanych dla projektów z zakresu odnawialnych źródeł energii oraz efektywności energetycznej. Bank korzystając z możliwości uzyskania środków



zewnątrznych stworzył ofertę o warunkach bardziej korzystnych od kredytowania całkowicie komercyjnego. Dodatkowo bazując na doświadczeniach związanych z realizacją i eksploatacją inwestycji w zakresie odnawialnych źródeł energii i efektywności inwestycji warunki finansowania zostały dostosowane do specyfiki tego rodzaju inwestycji. Dzięki temu oferowane produkty kredytowe charakteryzują się:

- ✓ niższymi marżami odsetkowymi,
- ✓ większą elastycznością okresu kredytowania – do 20 lat,
- ✓ finansowaniem do 100% wartości inwestycji,
- ✓ karencjami w spłacie kapitału kredytowego.

#### **a) Kredyt z Klimatem - Program Efektywności Energetycznej w Budynkach**

Preferencyjny kredyt dotyczy przedsięwzięć prowadzących do poprawy charakterystyki energetycznej:

- ✓ budynków mieszkalnych,
- ✓ obiektów usługowych i przemysłowych z uwzględnieniem modernizacji źródła ciepła, montażu kolektorów słonecznych lub pomp ciepła.

Klientami kredytu mogą być:

- ✓ jednostki samorządu terytorialnego
- ✓ spółki komunalne
- ✓ przedsiębiorstwa mikro, małe, średnie
- ✓ duże przedsiębiorstwa
- ✓ wspólnoty
- ✓ spółdzielnie mieszkaniowe
- ✓ fundacje
- ✓ osoby fizyczne.

Maksymalna kwota kredytu – 85% kosztów zadania (maksymalna kwota przyznanego kredytu to 500 000 EUR lub jej równowartość w PLN), minimalny okres kredytowania tylko 4 lata, maksymalny okres finansowania - 10 lat.

#### **b) Kredyt z Klimatem - Program Modernizacji Kociołów**

Oferta kierowana do zainteresowanych uzyskaniem oszczędności w związku z modernizacją kotła wodnego lub parowego wykorzystywanego przede wszystkim w procesach technologicznych.

Klientami kredytu mogą być:





- ✓ jednostki samorządu terytorialnego
- ✓ spółki komunalne
- ✓ przedsiębiorstwa mikro, małe, średnie
- ✓ duże przedsiębiorstwa

Maksymalna kwota kredytu – 85% kosztów zadania (maksymalna kwota przyznanego kredytu to 1 000 000 EUR lub jej równowartość w PLN), minimalny okres kredytowania tylko 4 lata, maksymalny okres finansowania - 10 lat.

## C. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej



Typy projektów:

- ✓ Wspieranie przedsięwzięć, które objęte zostały dofinansowaniem ze środków pomocowych Unii Europejskiej, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz niepodlegających zwrotowi innych środków zagranicznych.
- ✓ Wspomaganie przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska prowadzących do wypełnienia postanowień Traktatu Akcesyjnego oraz innych zobowiązań wynikających z prawodawstwa unijnego w zakresie ochrony środowiska.

Programy finansowane przez WFOŚiGW w Lublinie są skierowane do samorządów terytorialnych w celu umożliwienia realizacji zadań mających na celu poprawę stanu powietrza atmosferycznego oraz promowania odnawialnych źródeł energii. Zadania te są realizowane z korzyścią dla pojedynczego mieszkańca, jak i dla całej Gminy/Miasta oraz terenu województwa.

W ramach priorytetu Ochrona powietrza Wojewódzki Fundusz w Lublinie wskazuje na przedsięwzięcia zmierzające do ograniczenia emisji do powietrza przede wszystkim substancji takich jak: związki azotu i siarki, tlenek węgla, pyły oraz wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne.

W zakresie programu priorytetowego można uzyskać dofinansowanie na działania podejmowane przez zakłady przemysłowe i zakłady energetyki zawodowej w ramach:

- ✓ rozwoju energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii,



- ✓ zmiany paliwa stałego na paliwo bardziej ekologiczne w źródłach produkcji energii,
- ✓ skojarzonego wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej,
- ✓ zmiany lub modernizacji technologii produkcji na mniej uciążliwe dla środowiska,
- ✓ budowy instalacji oczyszczania gazów odlotowych.

Możliwość uzyskania dofinansowania istnieje również na działania mające na celu ograniczenie niskiej emisji szczególnie w obszarach, gdzie wskazano przekroczenia pyłów PM10 i PM2,5 poprzez:

- ✓ wykorzystanie odnawialnych źródeł energii,
- ✓ modernizację kotłowni, opalanych paliwem stałym na zasilane paliwem ekologicznym,
- ✓ likwidację lokalnych kotłowni, opalanych paliwem stałym i przyłączenie obiektów do miejskiej sieci ciepłowniczej, modernizację miejskich sieci ciepłowniczych,
- ✓ termomodernizację i termorenowację budynków,
- ✓ rozbudowę sieci gazowej na terenie województwa lubelskiego,
- ✓ wspieranie ekologicznych form transportu.

Dodatkowo z dofinansowania można skorzystać również na realizację programów ochrony powietrza dla stref: Aglomeracja Lubelska i strefa lubelska (Miasto Krasnystaw) oraz ochrony przed hałasem w tym: budowa ekranów akustycznych w obszarach wzmożonego ruchu komunikacyjnego i ograniczenia hałasu przemysłowego.

#### **D. Bank Gospodarstwa Krajowego – Fundusz Termomodernizacji i Remontów**



Premia termomodernizacyjna przysługuje w przypadku realizacji przedsięwzięć termomodernizacyjnych, których celem jest:

- ✓ zmniejszenie zużycia energii na potrzeby ogrzewania i podgrzewania wody użytkowej w budynkach mieszkalnych, zbiorowego zamieszkania oraz



budynkach stanowiących własność jednostek samorządu terytorialnego, które służą do wykonywania przez nie zadań publicznych,

- ✓ zmniejszenie kosztów pozyskania ciepła dostarczanego do w/w budynków - w wyniku wykonania przyłącza technicznego do scentralizowanego źródła ciepła w związku z likwidacją lokalnego źródła ciepła,
- ✓ zmniejszenie strat energii pierwotnej w lokalnych sieciach ciepłowniczych oraz zasilających je lokalnych źródłach ciepła
- ✓ całkowita lub częściowa zamiana źródeł energii na źródła odnawialne lub zastosowanie wysokosprawnej kogeneracji - z obowiązkiem uzyskania określonych w ustawie oszczędności w zużyciu energii.

Warunkiem kwalifikacji przedsięwzięcia jest przedstawienie audytu energetycznego i jego pozytywna weryfikacja przez BGK.

O premię termomodernizacyjną mogą się ubiegać właściciele lub zarządcy:

- ✓ budynków mieszkalnych,
- ✓ budynków zbiorowego zamieszkania,
- ✓ budynków użyteczności publicznej stanowiących własność jednostek samorządu terytorialnego i wykorzystywanych przez nie do wykonywania zadań publicznych,
- ✓ lokalnej sieci ciepłowniczej,
- ✓ lokalnego źródła ciepła.

Premia nie przysługuje jednostkom budżetowym i zakładom budżetowym.

Z premii mogą korzystać wszyscy Inwestorzy, bez względu na status prawny, a więc np.: osoby prawne (np. spółdzielnie mieszkaniowe i spółki prawa handlowego), jednostki samorządu terytorialnego, wspólnoty mieszkaniowe, osoby fizyczne, w tym właściciele domów jednorodzinnych.

Od dnia 19 marca 2009 r. wartość przyznawanej premii termomodernizacyjnej wynosi 20% wykorzystanego kredytu, nie więcej jednak niż 16% kosztów poniesionych na realizację przedsięwzięcia termomodernizacyjnego i dwukrotność przewidywanych rocznych oszczędności kosztów energii, ustalonych na podstawie audytu energetycznego.

**E. Ministerstwo Rozwoju - Program  
rozwoju gminnej i powiatowej  
i powiatowej infrastruktury  
drogowej**



Ministerstwo Rozwoju



Program rozwoju dróg gminnych i powiatowych, którego celem jest poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego oraz zwiększenie skuteczności i dostępności transportowej, ma udzielać będzie jednostkom samorządu terytorialnego dotacji celowych z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych w zakresie budowy, przebudowy lub remontu dróg powiatowych i gminnych.

Na realizację zadań przewidzianych w Programie jednostki samorządu terytorialnego będą otrzymywać dotację z budżetu państwa, przeznaczoną na dofinansowanie zadań własnych w zakresie budowy, przebudowy i remontów dróg powiatowych i gminnych.

## II. FUNDUSZE EUROPEJSKIE

### A. Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020



#### 1. Oś priorytetowa 4 Energia przyjazna środowisku

##### Działanie 4.1 Wsparcie wykorzystania OZE przez jednostki samorządu terytorialnego

- ✓ Budowa i przebudowa infrastruktury służącej do produkcji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.
- ✓ Budowa lub modernizacja jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej, wykorzystujących w pierwszej kolejności energię słoneczną i biomasę, ale także biogaz, energię wiatru oraz wody.



- ✓ Budowa i modernizacji dystrybucyjnych sieci elektroenergetycznych w pełni dedykowanych przyłączeniu nowych jednostek wytwórczych energii z OZE.
- ✓ Budowa lokalnych, małych źródeł energii produkujących zarówno energię elektryczną, jak i ciepło na potrzeby lokalne, niewymagająca przesyłania jej na duże odległości.
- ✓ Poprawa sprawności wytwarzania ciepła poprzez zmianę źródeł ciepła na jednostki wysokosprawnej kogeneracji (kogeneracja rozproszona oparta na zidentyfikowanych lokalnych zasobach).
- ✓ Przyłącza jednostek wytwarzania do najbliższej istniejącej sieci (w ramach budowy i modernizacji sieci).

Beneficjentami mogą zostać :

- ✓ jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- ✓ jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną,
- ✓ jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych.

Grupą docelową/ ostatecznymi odbiorcami wsparcia są mieszkańcy województwa lubelskiego, osoby, instytucje i przedsiębiorstwa korzystające z rezultatów projektu.

Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu:

- ✓ projekty nieobjęte pomocą publiczną: 85%
- ✓ projekty objęte pomocą publiczną: zgodnie ze schematami pomocy publicznej.

## **2. Oś priorytetowa Ochrona dziedzictwa kulturalnego i naturalnego**

### **Działanie 7.4 Turystyka przyrodnicza**

Typy projektów:

- ✓ Roboty budowlane, modernizacja i wyposażenie infrastruktury służącej rozwojowi aktywnych form turystyki oraz ułatwiającej dostęp do miejsc i obszarów atrakcyjnych turystycznie, w tym obiektów służących zabezpieczeniu obszarów chronionych przed nadmierną i niekontrolowaną presją turystów w tym: budowa lub modernizacja ścieżek dydaktycznych, ścieżek rowerowych, szlaków, parkingów, punktów widokowych, wież widokowych, zadaszeń).



- ✓ Roboty budowlane i modernizacja zintegrowanych szlaków turystycznych i wyposażenie ich w niezbędną infrastrukturę.
  - ✓ Monitoring i zabezpieczenie obiektów infrastruktury turystycznej na wypadek zagrożeń jako element projektu.
  - ✓ Zakup i modernizacja wyposażenia do prowadzenia działalności turystycznej w obiektach będących przedmiotem projektu (wyłącznie jako jeden z elementów projektu).
  - ✓ Roboty budowlane i modernizacja infrastruktury technicznej i sanitarnej (w tym z zakresu przystosowania obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych) – jako element realizacji powyższych typów projektów.
  - ✓ Zagospodarowanie terenu wokół obiektów (m.in. budowa miejsc parkingowych) wyłącznie jako jeden z elementów realizacji powyższych typów projektów.
  - ✓ Roboty budowlane, modernizacja i zakup wyposażenia w obiektach pełniących funkcję ośrodków informacji turystycznej.
- W zakres projektów nie mogą wchodzić elementy infrastruktury sportowej.

Beneficjentami mogą być:

- ✓ jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
- ✓ jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną
- ✓ parki narodowe i krajobrazowe
- ✓ podmioty sprawujące nadzór lub zarządzające obszarami chronionymi
- ✓ Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
- ✓ PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne
- ✓ jednostki naukowe
- ✓ szkoły wyższe
- ✓ organizacje pozarządowe
- ✓ instytucje oświatowe
- ✓ ośrodki edukacji ekologicznej jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną działające w sferze ochrony środowiska.

Grupą docelową/ ostatecznymi odbiorcy wsparcia są mieszkańcy województwa lubelskiego, osoby, instytucje i przedsiębiorstwa korzystające z rezultatów projektu, turyści.



Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu wynosi 85%.

## B. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich



### 1. Działanie: Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich

#### Poddziałanie: 1. Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii

Wsparcie w ramach tego typu operacji obejmuje budowę lub modernizację dróg lokalnych i związanych z nimi urządzeń.

Beneficjentami mogą być:

- ✓ gmina lub związki gmin,
- ✓ powiat lub związki powiatów.

Koszty kwalifikowalne obejmują:

- ✓ koszty budowy, przebudowy lub modernizacji obiektów budowlanych,
- ✓ koszty zakupu sprzętu, materiałów i usług, służących realizacji operacji, koszty ogólne, bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją operacji.
- ✓ Wysokość pomocy ze środków EFRROW nie może przekroczyć 3 000 000 zł na beneficjenta w okresie realizacji Programu.
- ✓ Poziom pomocy finansowej z EFRROW wynosi 63,63% kosztów kwalifikowalnych projektu.
- ✓ Wymagany krajowy wkład środków publicznych, w wysokości 36,37% kosztów kwalifikowalnych projektu, pochodzi ze środków własnych beneficjenta.
- ✓ W ramach operacji wartość całkowitego kwalifikowalnego kosztu nie może przekroczyć 1 000 000 EUR.



**Poddziałanie: 1. Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii**

Wsparcie w ramach tego typu operacji obejmuje:

- ✓ budowę, przebudowę, modernizację lub wyposażenie obiektów budowlanych służących do zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków,
- ✓ zakup i montaż urządzeń kanalizacyjnych oraz urządzeń wodociągowych.

Beneficjentami mogą być:

- ✓ gmina,
- ✓ spółka, w której udziały mają wyłącznie JST,
- ✓ związek międzygminny.

Koszty kwalifikowalne obejmują:

- ✓ koszty budowy, przebudowy, modernizacji lub wyposażenia obiektów budowlanych, w szczególności: oczyszczalni ścieków, stacji uzdatniania wody, systemów kanalizacji sieciowej lub pojedynczych systemów oczyszczania ścieków,
- ✓ koszty zakupu sprzętu, materiałów i usług, służących realizacji operacji, koszty ogólne, bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją operacji.

Wysokość pomocy ze środków EFRROW nie może przekroczyć 2 000 000 zł na beneficjenta w okresie realizacji Programu. Poziom pomocy finansowej z EFRROW wynosi 63,63% kosztów kwalifikowalnych projektu. Wymagany krajowy wkład środków publicznych, w wysokości 36,37% kosztów kwalifikowalnych projektu, pochodzi ze środków własnych beneficjenta. W ramach operacji wartość całkowitego kwalifikowalnego kosztu nie może przekroczyć 1 000 000 EUR

**Poddziałanie: 3. Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszanie i rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury, i powiązanej infrastruktury**

Typami projektów są inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej:

- ✓ budowa, modernizacja lub wyposażanie budynków pełniących funkcje kulturalne, w tym świetlic i domów kultury,





- ✓ ukształtowanie przestrzeni publicznej zgodnie z wymaganiami ładu przestrzennego.

Beneficjentami mogą być:

- ✓ gmina,
- ✓ instytucja kultury, dla której organizatorem jest JST

Koszty kwalifikowalne obejmują:

- ✓ koszty budowy przebudowy lub modernizacji obiektów budowlanych,
- ✓ koszty związane z kształtowaniem przestrzeni,
- ✓ koszty zakupu sprzętu, materiałów i usług, służących realizacji operacji, koszty ogólne, bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją operacji.

Wysokość pomocy ze środków EFRROW nie może przekroczyć 500 000 zł na miejscowość w okresie realizacji Programu, łącznie na inwestycje realizowane w ramach poddziałania: *Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej oraz poddziałania Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury* – na zakres dotyczący budowy, przebudowy, modernizacji lub wyposażenia obiektów pełniących funkcje kulturalne oraz kształtowania przestrzeni publicznej.

Poziom pomocy finansowej z EFRROW wynosi 63,63% kosztów kwalifikowalnych projektu.

Wymagany krajowy wkład środków publicznych, w wysokości 36,37% kosztów kwalifikowalnych projektu, pochodzi ze środków własnych beneficjenta.

W ramach operacji wartość całkowitego kwalifikowalnego kosztu nie może przekroczyć 1 000 000 EUR.

## **2. Działanie: LEADER**

### **Poddziałanie: Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność**

W ramach LEADER wspierane będą operacje mające m.in. na celu:

- ✓ podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska, zmian klimatycznych także innowacji,
- ✓ rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury:



- ❖ turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej,
- ❖ technicznej, w tym z zakresu gospodarki wodno-ściekowej oraz budowy i modernizacji dróg lokalnych.

Beneficjentami mogą być:

- ✓ osoby fizyczne
- ✓ osoba prawna: gmina, powiat, kółka rolnicze, organizacje pozarządowe, kościoły, związki wyznaniowe i inne,
- ✓ jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną.

Wparcie będzie wynosiło:

- ✓ maksymalna kwota pomocy dla operacji ustalana przez LGD,
- ✓ 2 mln zł w przypadku beneficjenta w zakresie infrastruktury technicznej,
- ✓ jednostki sektora finansów publicznych do 500 000zł na jedną miejscowość w zakresie innym infrastruktura techniczna,
- ✓ do 300 000 zł dla pozostałych beneficjentów.